

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: SOCW

Kamerbrief onderzoeksrapporten vmbo

Aanleiding

In de afgelopen maanden zijn 11 onderzoeksrapporten over verschillende facetten van het vmbo opgeleverd. Het voorstel is om deze rapporten op korte termijn gebundeld naar de Kamer te sturen. De rapporten dienen als opmaat naar de verkenning naar de toekomst van het vmbo, die voor het einde van het jaar naar de Tweede Kamer gestuurd wordt.

Geadviseerd besluit

Bijgevoegde Kamerbrief ondertekenen.

Kernpunten

Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) kampt met verschillende uitdagingen: leerlingendaling tot 2039, een oplopend lerarentekort, een in toenemende mate verschromelend onderwijsaanbod en de continue noodzaak om mee blijven bewegen met de arbeidsmarkt. Om het vmbo in de toekomst organiseerbaar en betaalbaar te houden, moet het in de komende periode doorontwikkelen. Uw voorganger heeft de Tweede Kamer toegezegd om de verkenning naar de toekomst van het vmbo voor het einde van het jaar toe te sturen.¹ Voorafgaand aan de verkenning stuurt u de Kamer 11 vmbo-rapporten.

Een belangrijk rapport is het onderzoek naar de vernieuwing van het vmbo (2016-2023), dat het fundament van de bovengenoemde verkenning vmbo vormt. Het rapport is bij oplevering in februari 2024 openbaar gemaakt, maar het is belangrijk om het samen met de overige rapporten gericht onder de aandacht van de Kamer te brengen. Dit rapport is, net als de evaluatie van Sterk Techniekonderwijs en de praktijkgerichte programma's, onderdeel van de verplichte beleidsevaluatie van OCW. Uw voorganger heeft toegezegd om de rapportage over de praktijkgerichte programma's jaarlijks naar de Tweede Kamer te sturen.² De overige onderzoeken over flexibele examinering, vijfjarig vmbo en stages zijn uitgezet door respectievelijk het College voor Toetsing en Examinering (CvTE), Stichting Platforms vmbo (SPV) en de Inspectie van het Onderwijs. De conclusies hiervan worden tevens meegenomen in de verkenning vmbo. Het

Onderwijsprestaties en Voortgezet Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

1 september 2025

Referentie

54231656

Bijlagen

1. Evaluatie vernieuwing vmbo
2. Evaluatie PIE/BWI
3. Onderzoek flexibilisering vorm cspe
4. Onderzoek flexibilisering inhoud cspe
5. Notitie verlengd vmbo
6. Zienswijze Stichting Platforms vmbo over verlengd vmbo
7. Evaluatie STO-ondersteuning
8. Derde deelrapportage pilot praktijkgerichte programma's
9. Onderzoek stages vo
10. Onderzoek beroepshavo

Intern OCW afgestemd

Team Examens

¹ Kamerstukken, 2023-2024, TZ202406-062.

² Kamerstukken, 2023-2024, TZ202406-063.

rapport over de beroepshavo is op verzoek van OCW opgeleverd naar aanleiding van Kamervragen van de VVD.³

Datum
1 september 2025

Het vmbo loopt tegen haar grenzen aan. Deze 11 rapportages bieden de Kamerleden goed beeld van de veelzijdigheid en uitdagingen van het vmbo. De rapportages bieden bovendien de noodzakelijke opmaat naar de verkenning vmbo, die aan het einde van het jaar naar de Tweede Kamer gestuurd wordt. Om de Kamer tijdig te informeren over alle rapporten, wordt deze brief voorafgaand aan de verkenning gestuurd. In de Kamerbrief die voorligt geeft u een korte feitelijke reactie op de rapporten. In de brief over de verkenning geeft u aan hoe u de informatie uit de rapporten zult gebruiken om het vmbo in de toekomst te versterken.

Toelichting

Met bijgevoegde brief informeert u de Tweede Kamer over de volgende onderzoeken:

1. Evaluatie van de vernieuwing van het vmbo uit 2016 (bijlage 1)
 - In 2016 is het vmbo vernieuwd: er kwamen 10 beroepsgerichte profielen in plaats van 35 afdelingsvakken en de keuzevakken en loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) werden geïntroduceerd.
 - Het rapport bevestigt dat sinds 2016 veel is gebeurd, maar ook dat het vmbo op stelselniveau nog steeds met dezelfde uitdagingen te maken heeft, die onvoldoende op te lossen zijn in de huidige structuur.
2. Tussentijdse evaluatie van het experiment PIE/BWI (bijlage 2)
 - 28 vmbo-scholen zijn sinds schooljaar 2022-2023 bezig met het flexibeler vormgeven van de beroepsgerichte programma's Produceren, Installeren en Energie (PIE) en Bouwen, Wonen en Interieur (BWI).
 - Waar een beroepsgericht programma normaal gesproken vier profielmodules en vier keuzevakken beslaat uit één profiel, mogen deze scholen het programma vormgeven met twee profielmodules en zes keuzevakken uit een combinatie van zowel PIE als BWI.
 - Doel van dit experiment is onderzoeken of – in het licht van de uitdagingen in het vmbo – een flexibeler programma het mogelijk maakt om eigentijds en organiseerbaar onderwijs aan te bieden. Het voornemen is hierop verder in te gaan in de Kamerbrief van december.
3. Twee onderzoeken naar de flexibilisering van de inhoud en de vorm van het cspe (bijlage 3 en 4)
 - Het centraal schriftelijk en praktisch examen (cspe) vormt de afsluiting van de beroepsgerichte vakken in de basisberoepsgerichte, kaderberoepsgerichte en de gemengde leerwegen. De huidige examenstructuur is relatief rigide, met één afnameperiode per jaar. Deze werkwijze sluit niet aan op de opleidingsstructuur met beroepsgerichte profielvakken en keuzevakken, die juist meer flexibiliteit verschaffen.

³Kamerstukken II, vergaderjaar 2023-2024, aanhangsel nr. 1971.

- Stichting Platforms vmbo (SPV) adviseert dan ook een flexibelere afname van het cspe.⁴ Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) heeft daarnaar twee onderzoeken uitgezet.
 - Het eerste onderzoek gaat over de flexibilisering van afnamemomenten. Het tweede onderzoek gaat over flexibiliteit in inhoud en beoordeling. De adviezen uit beide rapporten worden meegenomen in de decemberbrief over de verkenning naar een toekomstbestendig vmbo.
4. Twee rapporten over een verlengd vmbo (bijlage 5 en 6)
- Partijen in het veld en in de Tweede Kamer hebben gepleit voor een verlenging van de cursusduur van het vmbo. SPV toonde zich begin 2023 ook voorstander, maar heeft dit standpunt aangepast. Uit een inventarisatie van argumenten voor een onderbouwing van een vijfjarig vmbo blijkt namelijk geen evidentie voor de veronderstelde opbrengsten. U stuurt deze inventarisatie en de reactie van SPV hierop naar de Kamer.
 - In de verkenning naar een toekomstbestendige profielenstructuur voor het vmbo wordt een visie op het verlengd vmbo (verder) toegelicht.
5. Eindrapportage ondersteuning Sterk Techniekonderwijs (bijlage 7)
- Sinds 2018 is structureel 100 miljoen per jaar beschikbaar voor het versterken van technisch vmbo-onderwijs. Deze gelden worden verdeeld met het programma Sterk Techniekonderwijs (STO). Hier werken vmbo-scholen regionaal samen met het bedrijfsleven en het mbo aan kwalitatief, duurzaam en dekkend technisch onderwijs in de regio.
 - Met deze Kamerbrief biedt u de eindevaluatie de programma-ondersteuning van STO aan.
6. Derde deelrapportage van de monitor van de pilot praktijkgerichte programma's (pgp's) (bijlage 8)
- Van schooljaar 2021/2022 tot en met 2023/2024 vond een pilot plaats voor de ontwikkeling van een nieuw vak, het praktijkgerichte programma (pgp), in de gemengde en theoretische leerwegen van het vmbo. Het vak is inmiddels wettelijk vastgelegd als examenvak. Vmbo-scholen zijn enthousiast: het merendeel biedt een pgp aan.
 - Een monitor volgt de implementatie en effecten van de pilot. Van de vier jaarlijkse rapportages wordt nu de derde aan de Kamer aangeboden. De rapportages worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van praktijkgericht onderwijs in het vmbo.
7. Onderzoek naar stages in het voortgezet onderwijs (bijlage 9)
- Iedere school draagt zelf verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van stages. De Inspectie van het Onderwijs heeft daarom onderzoek uitgezet naar deze stages. Hieruit blijkt wederom het belang van samenwerking tussen vo-scholen en tussen vo-scholen en mbo-instellingen.
8. Verkenkend onderzoek naar het fenomeen 'beroepshavo' (bijlage 10)
- In antwoord op schriftelijke vragen van de leden Martens-America en De

Kort⁵ over de instroom van ongediplomeerde havisten in het mbo en de 'beroepshavo' is hiernaar een onderzoek uitgezet.

Datum
1 september 2025

- De beroepshavo is een initiatief uit het onderwijsveld: een mbo-4 opleiding die mbo-studenten de gelegenheid geeft om havovakken te volgen en eventueel af te sluiten. Het aantal ROC's dat een variant hiervan aanbiedt, is beperkt, maar groeit. De beroepshavo richt zich op mbo-4-studenten die naar het hbo willen, wat daarna vaak ook gebeurt, of vmbo-gl/tl-leerlingen voor wie de beroepskeuze te vroeg komt.

⁵Kamerstukken II, vergaderjaar 2023-2024, aanhangsel nr. 1971.